

VAN DER HOEVEN
KLINIEK
TBS

DE
FORENSISCHE
ZORG
SPECIALISTEN

Risicotaxatie en Beschermende Factoren voor Gewelddadig Gedrag

Michiel de Vries Robbé

10 november 2015

Inhoud

Risicotaxatie van geweld:

- Achtergrond risicotaxatie
- Verschillende instrumenten
  - Risicofactoren
  - Beschermende factoren
- Risicotaxatie algemene psychiatrie?

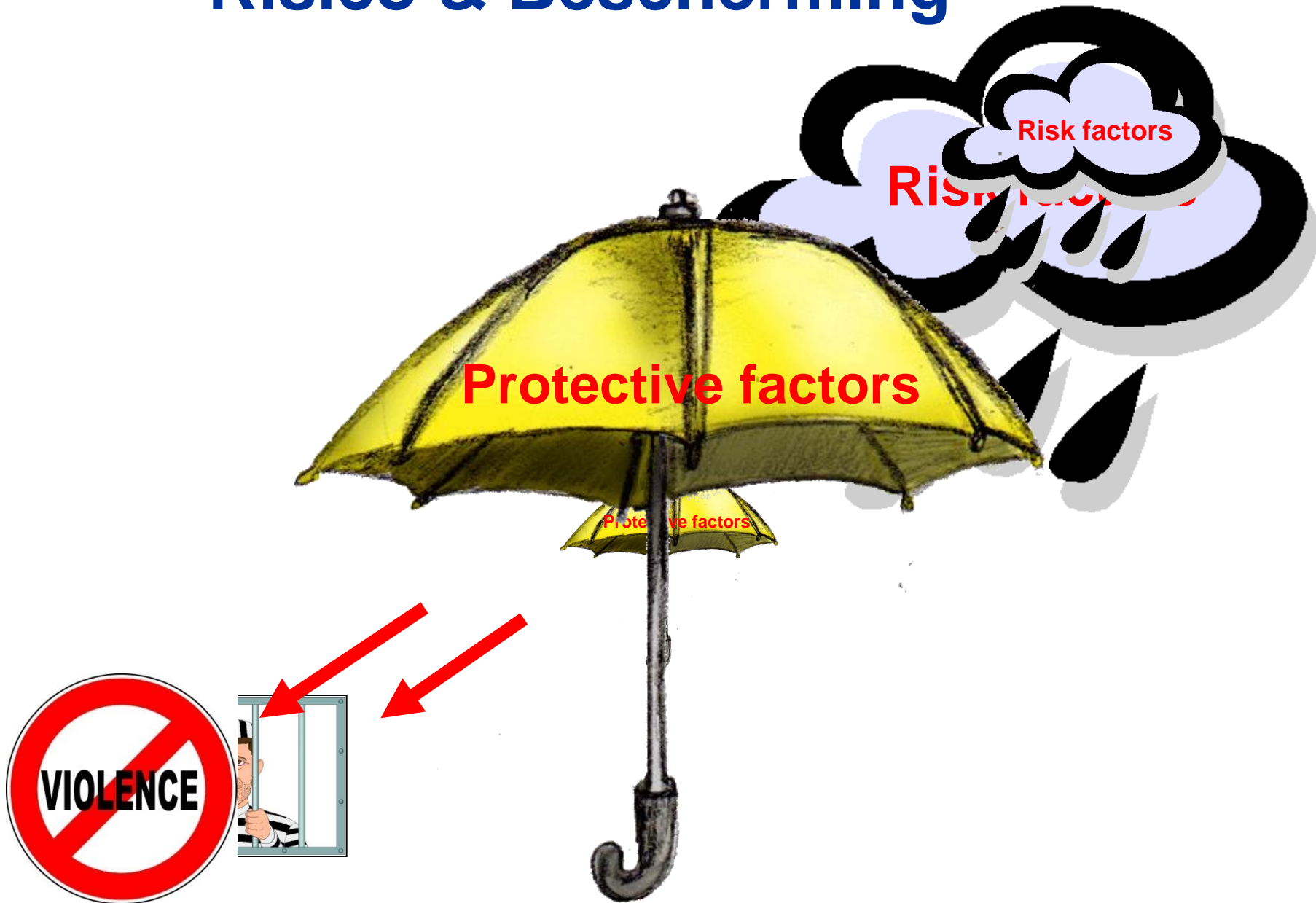
Take home

**Take
home message*

- Risicotaxatie: moeilijk, geen garanties
- Goede instrumenten bieden:
  - Inzicht in persoon / geweld / recidive
  - Richtlijnen voor behandeling
- Instrument keuze op individu en situatie:
  - Risico- en Beschermende factoren!
  - Aanvullend voor subgroepen
  - Afhankelijk van doel en mogelijkheden

Risico & Bescherming

Balans risico - bescherming

**Risico factoren én Beschermende factoren
bepalen samen het Geweldsrisico**

**Beiden zijn essentieel voor goede risicotaxatie
en behandeling**

Waarom doen we risicotaxaties?

- Het voorkomen van ernstige recidive
- Richtlijnen bieden voor risicomanagement (beveiligingsniveau en behandeling)
- Structureren van discussie
- Beschermen van rechten van persoon

Een goede risicotaxatie leidt tot **inzicht in het geweldsrisico** van een persoon en levert **richtlijnen voor behandeling** gericht op het verminderen hiervan

Maatschappelijke / politieke druk

Maar wat is reëel?

Kanttekeningen bij risicotaxatie

Risicotaxatie: nooit 100% garantie!

- Risico is afhankelijk van de situatie waarin iemand zich bevindt
- Kwaliteit van risicotaxatie is afhankelijk van:
  - Kwaliteit van informatie over persoon
  - Kwaliteit van de gebruikte instrumenten
  - Kwaliteit van codeur

Hoe schatten we risico's in?

- **Ongestructureerd klinisch oordeel**
Vanuit de ervaring en kennis van gedragsdeskundige
- **Actuariële benadering**
Op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde risicofactoren, specifiek bedoeld om te voorspellen

Gestructureerd professioneel oordeel

Vormen van een oordeel over de kans op delictgedrag op basis van een checklist met wetenschappelijk gefundeerde factoren

Risicotaxatie SPJ Nederland / België

2001   2002   2003   2004   2005   2006   2007   2008   2009   2010   2011   2012   2013   2014   2015

2001: HCR-20 & SVR-20

2002: HKT-30

2005: Rtx verplicht TBS

2005: JSOAP

2006: SAVRY

2007: SAPROF

2009: START

2011: FAM

2013: HCR-20^{V3}

2014: FAM^{V3}

2014: HKT-R

2014: Static, Stable, Acute

2015: SAPROF-YV

Risicotaxatie in de GGZ?

- Internationaal weinig richtlijnen voor gebruik gestandaardiseerde risicotaxatie in GGZ
- Hoe bepaal je welk risicotaxatie instrument nuttig is voor algemene GGZ?
  - Niet alle tools voor iedereen geschikt
  - Diepgaande risicotaxatie voor iedereen uitvoeren praktisch onmogelijk
  - Risicotaxatie niet voor iedereen noodzakelijk
- Ontwikkeling Screeningsmethodiek risicotaxatie GGZ?

Aanbevelingen SPJ risicotaxatie GGZ

Indien vermoedens van (potentieel) geweld

**Risico:
HCR-20^{V3}**

+

**Bescherming:
SAPROF**

Diepgaande risicotaxatie van geweld

Aanvulling voor
vrouwen:

FAM

Voor zeden
problematiek:

**Static /
Stable**

- of -

START

Snelle risicotaxatie van verschillend
probleemgedrag (incl geweld) korte termijn

Eerste aanzet Screeningsmethodiek Risicotaxatie Geweld GGZ

Beslisboom

Hoe?

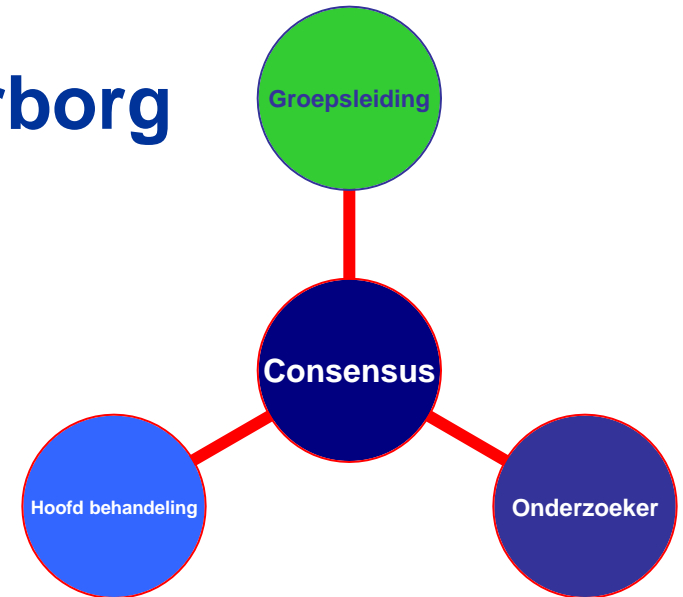
Het gaat niet alleen om welk instrument je gebruikt, maar ook om **HOE je het gebruikt**

Kwaliteit

Zorgvuldigheid / kwaliteitswaarborg

- Training en bijscholing
- Gebruik van handleiding
- Betrouwbare informatie
- Consensusmodel / intervisie
- Regelmatige herhaling nodig
- Let op doel / context / type dader
- Risicotaxatie moet leiden tot concrete aanbevelingen voor
  - Benodigde beveiligingsniveau
  - Behandeling gericht op verminderen risicofactoren en versterken beschermende factoren

Risicofactoren HCR-20^{V3}

Historische factoren

- H1 Geweld**
  - a. Als kind
  - b. Als adolescent
  - c. Als volwassene
- H2 Overig antisociaal gedrag**
  - a. Als kind
  - b. Als adolescent
  - c. Als volwassene
- H3 Relaties**
  - a. Intieme relaties
  - b. Niet-intieme relaties
- H4 Werk**
- H5 Middelengebruik**
- H6 Ernstige psychische stoornis**
  - a. Psychotische stoornis
  - b. Stemmingsstoornis
  - c. Overig
- H7 Persoonlijkheidsstoornis**
  - a. Antisociaal / psychopatisch
  - b. Andere persoonlijkheidsstoornis
- H8 Traumatische ervaringen**
  - a. Victimisatie / trauma
  - b. Ongunstige opvoedingssituatie
- H9 Gewelddadige opvattingen**
- H10 Respons op behandeling of toezicht - Verleden**

Klinische factoren

- C1 Inzicht**
  - a. Stoornis
  - b. Risico van gewelddadig gedrag
  - c. Noodzaak van behandeling
- C2 Gewelddadige denkbeelden of intenties**
- C3 Symptomen van ernstige psychische stoornis**
  - a. Psychotische stoornis
  - b. Stemmingsstoornis
  - c. Overig
- C4 Instabiliteit**
  - a. Affectief
  - b. Gedragmatig
  - c. Cognitief
- C5 Respons op behandeling of toezicht - Heden**
  - a. Behandeltrouw
  - b. Responsiviteit

Risicohanterings factoren

- R1 Professionele ondersteuning en plannen**
- R2 Leefomstandigheden**
- R3 Persoonlijke steun**
- R4 Respons op behandeling of toezicht - Toekomst**
  - a. Behandeltrouw
  - b. Responsiviteit
- R5 Stress / coping**

Codeerblad HCR-20^{V3}

Codeerblad HCR-20^{V3}

Naam:	Invuldatum:
Leeftijd:	Kader van risicotaxatie:

Aanwezigheid: Nee / Nee+ / Deels- / Deels / Deels+ / Ja- / Ja
 Relevantie: Laag / Matig / Hoog

Historische items (geschiedenis van problemen met...)	aanwezig	relevant
H1 Geweld		
a. Als kind (12 jaar en jonger)		
b. Als adolescent (13-17 jaar)		
c. Als volwassene (18 jaar en ouder)		
H2 Overig antisociaal gedrag		
a. Als kind (12 jaar en jonger)		
b. Als adolescent (13-17 jaar)		
c. Als volwassene (18 jaar en ouder)		
H3 Relaties		
a. Intieme relaties		
b. Niet-intieme relaties		
H4 Werk		
H5 Middelengebruik		
H6 Ernstige psychische stoornis		
a. Psychotische stoornis		
b. Stemmingsstoornis		
c. Andere ernstige psychische stoornis		
H7 Persoonlijkheidsstoornis		
a. Antisociale of psychopatische persoonlijkheidsstoornis		
b. Andere persoonlijkheidsstoornis		
H8 Traumatische ervaringen		
a. Victimisatie / trauma		
b. Problematische opvoedingssituatie		
H9 Gewelddadige opvattingen		
H10 Respons op behandeling of toezicht		

Klinische items (recente problemen met...)	aanwezig	relevant
C1 Inzicht		
a. Inzicht in de stoornis		
b. Inzicht in het risico van gewelddadig gedrag		
c. Inzicht in de noodzaak van behandeling		
C2 Gewelddadige denkbeelden of intenties		
C3 Symptomen van ernstige psychische stoornis		
a. Psychotische stoornis		
b. Stemmingsstoornis		
c. Andere ernstige psychische stoornis		

C4	Instabiliteit		
	a. Affektieve instabiliteit		
	b. Gedragmatige instabiliteit		
C5	Respons op behandeling of toezicht		
	a. Behandeltrouw		
	b. Responsiviteit		

Risicoherantings items (toekomstige problemen met...)	aanwezig	relevant
R1 Professionele ondersteuning en plannen		
R2 Leefomstandigheden		
R3 Persoonlijke steun		
R4 Respons op behandeling of toezicht		
a. Behandeltrouw		
b. Responsiviteit		
R5 Stress / coping		

Andere overwegingen	aanwezig	relevant

Risicoformulering

Risicoscenario's

Risicomanagement strategieën

Eindoordelen		
Geweld	Ernstig lichamelijk letsel	Acuut dreigend geweld
☐ Laag	☐ Laag	☐ Laag
☐ Laag - Matig	☐ Laag - Matig	☐ Laag - Matig
☐ Matig	☐ Matig	☐ Matig
☐ Matig - Hoog	☐ Matig - Hoog	☐ Matig - Hoog
☐ Hoog	☐ Hoog	☐ Hoog

Beoordelaar(s)		
Naam:	Functie:	Datum:

© Copyright september 2013, Van der Hoeven Kliniek
 Vienne de Vogel, Michiel de Vries Robbé, Yvonne Bouman, Farid Chakhssi en Corine de Ruiter

Score 7pt schaal:

- Nee
- Nee+
- Deels-
- Deels
- Deels+
- Ja-
- Ja

Eindoordelen 5pt:

- Geweld naar anderen
- Ernstig lichamelijk letsel
- Acuut dreigend geweld

Voorbeeld item HCR-20^{V3}

C4 – Recente problemen met Instabiliteit

Definitie

Deze risicofactor gaat over ernstige en actuele problemen met betrekking tot stabiliteit op gebied van: (a) affectief functioneren; (b) gedragsmatig functioneren; of (c) cognitief functioneren. *Affectieve instabiliteit* kan zich uiten in ernstige emotionele verstoringen of uitbarstingen (bijv. plotselinge stress, angst, prikkelbaarheid of boosheid) of een labiele gemoedstoestand (bijv. stemmingswisselingen). *Gedragsmatige instabiliteit* kan zich uiten in handelen zonder na te denken over mogelijke alternatieven of gevolgen of in gedrag waarmee de persoon zichzelf of anderen aan onnodige risico's blootstelt (bijv. impulsief, onverantwoordelijk, roekeloos, verstorend, agressief of zelfdestructief gedrag). *Cognitieve instabiliteit* kan zich uiten in ernstige (niet-psychotische) verstoringen in de inhoud van het denken of in denkprocessen (bijv. een negatief of labiel zelfbeeld, verstoorde attributies, snel afgeleid zijn, snel wantrouwend zijn of vijandige gedachten hebben).

Indicatoren: Affectieve instabiliteit

- De stemming is labiel of wisselvallig, snel wisselend van de ene gemoedstoestand in de andere
- Heftige stress of angst
- Hopeloosheid of neerslachtigheid
- Ernstige opvliegendheid of boosheid
- Explosief, direct boos bij geringe aanleiding

Indicatoren: Gedragsmatige instabiliteit

- Gedraagt zich op een impulsieve of onverantwoordelijke manier, zonder na te denken over alternatieven of over de gevolgen
- Gedraagt zich plotseling op roekeloze, versturende, agressieve of zelfdestructieve manier en kan zichzelf of anderen hiermee aan onnodige risico's blootstellen
- Heeft plotselinge uitbarstingen van boosheid of agressie
- Rusteloos of hyperactief (bijv. ijsberen)
- Schreeuwt wanneer hij / zij wordt aangesproken of aangestuurd

Indicatoren: Cognitieve instabiliteit

- Is snel afgeleid, kan niet goed de aandacht of concentratie vasthouden
- Denkt vooraf weinig na over beslissingen
- Heeft geen duidelijk of consistent beeld van zichzelf
- Is snel in het veroordelen van anderen of anderen de schuld geven
- Heeft een verstoorde attributionele stijl, dat wil zeggen, geeft zichzelf of juist anderen altijd de schuld van problemen in het leven
- Ziet zichzelf als slecht of duivels

Toelichting

- Beoordeel instabiliteit ongeacht wat de achterliggende oorzaak is (bijv. psychische stoornis, gebrekkige coping of stress).
- Wanneer instabiliteit is gerelateerd aan of wordt veroorzaakt door een psychische stoornis, scoor dan zowel het huidige item als andere van toepassing zijnde risicofactoren (bijv. H6 *Ernstige psychische stoornis*, H7 *Persoonlijkheidsstoornis* of C3 *Symptomen van ernstige psychische stoornis*) als aanwezig. De aanwezigheid van een psychische stoornis dient echter niet automatisch te leiden tot een hogere code op het huidige item.
- Dit item is gericht op instabiliteit in het recente verleden, maar recente problemen kunnen ook samenhangen met al langer bestaande instabiliteit.

Beschermende factoren

Belang van beschermende factoren

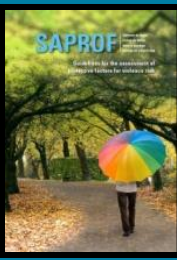
Rogers (2000):

'Risk-only evaluations are inherently inaccurate'

- Meer **balans** in risicotaxatie
- **Betere voorspelling** van recidive
- **Richtlijnen** voor behandeling / risico management
- **Motiverend** voor cliënten en behandelaars

SAPROF

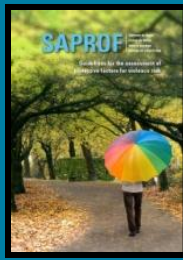

- Beoordeling van beschermende factoren
- Positieve toevoeging risicotaxatie (o.a. HCR-20^{V3} / HKT-R)
- 17 factoren (15 dynamisch)
- 7-pt: 0,0+,1-,1,1+,2-,2
- Belangrijke factoren: Keys en Doelen

Zie voor meer informatie:
www.saprof.com

SAPROF items

Interne factoren

1. Intelligentie
2. Hechte band in de kindertijd
3. Empathie
4. Coping
5. Zelfcontrole

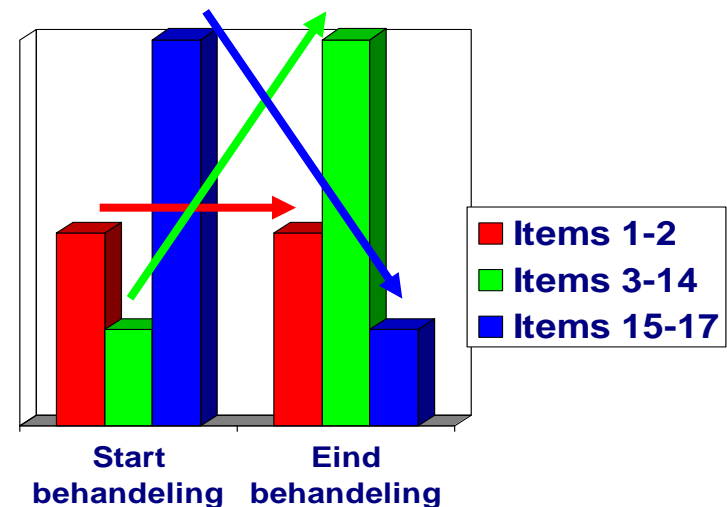
Motivationalele factoren

6. Werk
7. Vrijtijdsbesteding
8. Financieel beheer
9. Motivatie voor behandeling
10. Houding tegenover autoriteit
11. Levensdoelen
12. Medicatie

Externe factoren

13. Netwerk
14. Intieme relatie
15. Hulpverlening
16. Woonsituatie
17. Toezicht

Veranderingen tijdens behandeling

Voorbeeld item SAPROF

6. Werk

Rationale

Een stabiele (betaalde of onbetaalde) werksituatie draagt bij aan een goede dagstructuur en een zinvolle dagbesteding. Daarnaast kan passend werk voldoening en intrinsieke beloning opleveren door het ontwikkelen en bereiken van persoonlijke doelen en ambities. Ook in het kader van inbedding in de maatschappij en resocialisatie is werk een belangrijke factor. In een meta-analyse hebben Gendreau en collega's (2000) gekeken naar de relatie tussen scholing tijdens detentie, arbeidsbehoeften bij ontslag en recidive door delinquenten. Zij vonden dat gedetineerden die konden aangeven wat hun wensen en behoeften waren op het gebied van arbeid minder vaak recidiveerden dan zij die daartoe niet in staat waren. In een Amerikaans onderzoek werd gevonden dat delinquenten die in het kader van een resocialisatieprogramma een baan aangeboden hadden gekregen minder vaak opnieuw gearresteerd werden vergeleken met delinquenten die geen baan aangeboden hadden gekregen (Uggen, 2000). Onderzoek bij de reclassering liet zien dat cliënten die werk hadden significant minder vaak recidiveerden dan de werkloze cliënten (Finn, 1999; Taxman, Byrne, & Moline, 2000). Voor een groep volwassen ambulante forensische cliënten in Nederland werd gevonden dat het hebben van goed contact met collega's en de leidinggevende gerelateerd was aan minder zelfgerapporteerde geweldsdelicten (Bouman, De Ruiter, & Schene, 2010).

Codering

2	Er is duidelijk sprake van een stabiele en passende werksituatie.
1	Er is in enige mate sprake van een stabiele en passende werksituatie.
0	Er is geen sprake van een stabiele en passende werksituatie.

Bij het scoren van dit item is zowel de structuur van stabiel werk van belang als de aansluiting van het werk bij de individuele mogelijkheden. Werk kan zowel betaald als onbetaald zijn en zowel binnen als buiten een instelling gedaan worden. Indien betrokkene beschikt over stabiel werk dat bijdraagt aan een regelmatige dagstructuur en zinvolle dagbesteding dient ten minste een score 1 gegeven te worden. Als het werk daarnaast passend is bij de individuele mogelijkheden en ambities kan een score 2 gegeven worden. Het is hierbij van belang dat betrokkene zich houdt aan gemaakte afspraken op het werk en verantwoordelijkheid kan dragen voor zijn taken.

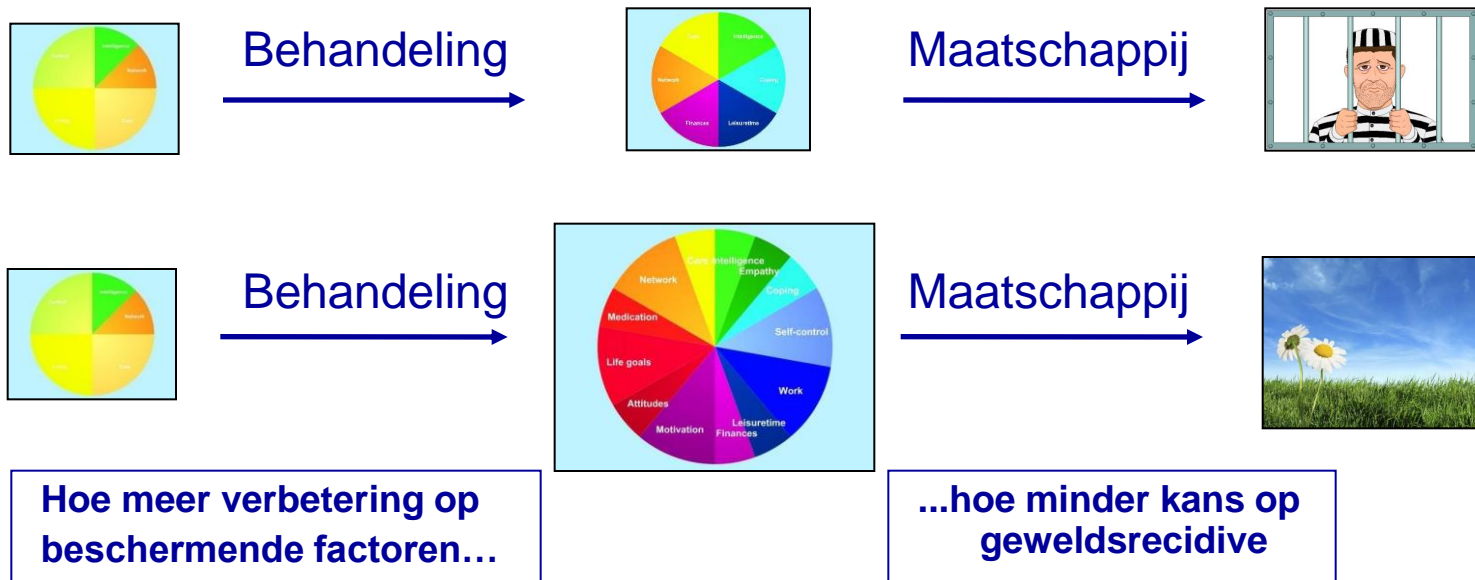
Stabiel is een relatief begrip en dient afgewogen te worden tegen de fase van behandeling waarin betrokkene zich bevindt. Een werksituatie waarin iemand geconfronteerd wordt met risicofactoren is vanzelfsprekend niet beschermend. Een voorbeeld hiervan is een patiënt die in het verleden kinderen heeft misbruikt en op een basisschool wil gaan werken. Indien het werk in een instelling beschouwd wordt als niet-structurele bezigheidstherapie die niet aansluit op iemands (toekomstige) arbeidsmogelijkheden dient het onder dit item niet meegewogen te worden.

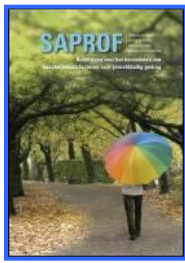

SAPROF

Impact op geweld in de maatschappij

- Risico & Bescherming
- Verbeterde voorspellende waarde
- Veranderbaar tijdens behandeling
- Vooruitgang SAPROF → minder geweld

SAPROF gebruik

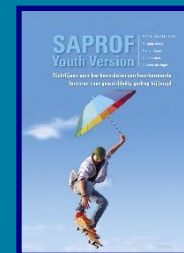

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015

Dutch		English	German	Spanish	Russian	Danish	Japanese	Greek
			Italian	French	Dutch 2 nd		SAPROF-YV	Polish
				Norwegian	English 2 nd		SAPROF-ISA	Romanian
				Swedish				YV English
				Portuguese				YV Spanish
								YV French
								YV Japanese
								YV-ISA
								SAPROF-LD
								SAPROF-SO
								SAPROF-LC

- SAPROF volwassenen inmiddels in 15 talen
  - PhD project validatie SAPROF
- Jeugdversie ontwikkeld in 2014
- Aanvullende versies

SAPROF jeugdversie

Veerkracht items	Motivationale items
1. Sociale competentie	5. Gerichtheid op de toekomst
2. Coping	6. Motivatie voor behandeling
3. Zelfcontrole	7. Houding t.o. afspraken/voorwaarden
4. Doorzettingsvermogen	8. Medicatie
	9. School / werk
	10. Vrijtijdsbesteding
Relationele items	Externe items
11. Ouders / verzorgers	14. Pedagogisch klimaat
12. Leeftijdgenoten	15. Hulpverlening
13. Andere ondersteunende relaties	16. Juridisch kader

START

Korte termijn risico inschatting

BC MENTAL HEALTH & SUBSTANCE USE SERVICES
 St. Joseph's Healthcare Hamilton
 FORENSIC PSYCHIATRY SERVICES

Name: _____
 Record #: _____
 Male Female D.O.B.: _____
 yy / mm / dd

START Summary Sheet

Diagnoses: DSM-IV^{TR} ICD-10 1 _____ 2 _____
 3 _____ 4 _____ 5 _____ 6 _____

STATUS: HOSPITAL COMMUNITY CORRECTIONS
 PURPOSE: REFERRAL ADMISSION REVIEW OTHER
 START Time Frame: _____

Key Item	S	T	R	START Item	Vulnerabilities	Critical Item	SIGNATURE RISK SIGNS							
	☐	☐	☐		☐	☐								
	☐	☐	☐	1. Social Skills	☐	☐								
	☐	☐	☐	2. Relationships (TA/VN) ¹	☐	☐								
	☐	☐	☐	3. Occupational	☐	☐								
	☐	☐	☐	4. Recreational	☐	☐								
	☐	☐	☐	5. Self-Care	☐	☐	Hx ⁴	Risks	T.H.R.E.A.T.	Low	Mod	High		
	☐	☐	☐	6. Mental State	☐	☐	☐	Violence	No ☐ Yes ☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	7. Emotional State	☐	☐	☐	Self-Harm	No ☐ Yes ☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	8. Substance Use	☐	☐	☐	Suicide	No ☐ Yes ☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	9. Impulse Control	☐	☐	☐	Unauthorized Leave		☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	10. External Triggers	☐	☐	☐	Substance Abuse		☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	11. Social Support (PPS/VN) ²	☐	☐	☐	Self-Neglect		☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	12. Material Resources	☐	☐	☐	Being Victimized		☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	13. Attitudes	☐	☐	☐	Case Specific Risk		☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	14. Med. Adherence (NA/D) ³	☐	☐	☐	CURRENT MANAGEMENT MEASURES						
	☐	☐	☐	15. Rule Adherence	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	16. Conduct	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	17. Insight	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	18. Plans	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	19. Coping	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	20. Treatability	☐	☐	☐	Current Management Plan:						
	☐	☐	☐	Case Specific Item	☐	☐	☐							
	☐	☐	☐	Case Specific Item	☐	☐	☐							

Health Concerns/Medical Tests: _____
 Risk Formulation: what factors/predict-explain-which person will carry out/what act/when?
 _____
 _____

COMPLETED BY: _____ DATE: _____
¹TA - Therapeutic Alliance ²PPS - Positive Peer Support ³NA - Not Applicable ⁴Hx - Historical Version 1.2 © November 2013

Risico én Sterkte scoring per item

Score 3pt schaal Sterkte / Risico:

- 0
- 1
- 2

Eindoordelen 3-pt:

- Risico voor anderen
- Zelfbeschadiging
- Suïcide
- Ongeoorloofde afwezigheid
- Middelmisbruik
- Zelfverwaarlozing
- Victimisatie

Risicofactoren START

- 1. Sociale vaardigheden**
- 2. Relaties**
- 3. Werk en opleiding**
- 4. Vrijtijdsbesteding**
- 5. Zelfverzorging**
- 6. Mentale status**
- 7. Emotionele status**
- 8. Middelengebruik**
- 9. Impulscontrole**
- 10. Externe invloeden**
- 11. Sociale steun**
- 12. Materiële omstandigheden**
- 13. Attitudes**
- 14. Medicatievoorschriften**
- 15. Meewerken aan regels**
- 16. Gedrag**
- 17. Inzicht**
- 18. Plannen**
- 19. Coping**
- 20. Motivatie tot verandering**

Voorbeeld item START

Sterke punten

Sleutel Item 0	2 Maximaal aanwezig	1 Matig aanwezig	0 Minimaal aanwezig

Risico's

0 Minimaal aanwezig	1 Matig aanwezig	2 Maximaal aanwezig	Essentieel Item V

5. ZELFVERZORGING

De hygiënische verzorging is voldoende. Houdt eigen woonruimte op orde. Is correct gekleed. Heeft normaal slaappatroon. Normaal eetpatroon. Volgt gezondheidsadviezen op.

Hygiënische verzorging is minimaal. Eigen woonruimte is in wanorde en/of vuil. Kleedt zich eigenaardig of niet passend. Afwijkend slaappatroon. Afwijkend eetpatroon. Afwijkende vloeistofinname. Volgt adviezen met betrekking tot zijn/haar gezondheid niet op.

Vrouwen: FAM

Aanvullende items vrouwen

Historisch

- Prostitutie
- Problemen met opvoeden
- Zwangerschap op jonge leeftijd
- Suïcidaliteit / automutilatie
- Slachtofferschap na de kindertijd

Klinisch

- Heimelijk / manipulatief gedrag
- Laag zelfbeeld

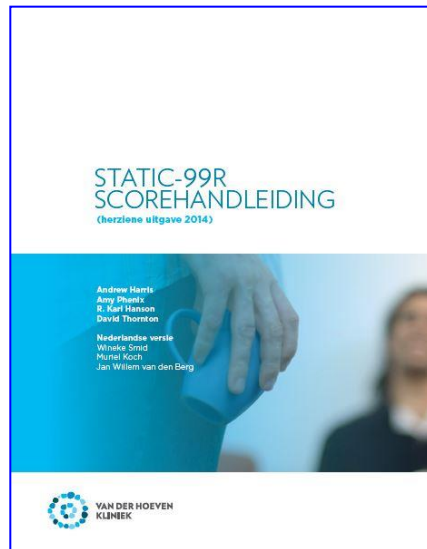
Risicohanterings

- Problemen omtrent zorg voor kinderen
- Problematische intieme relatie

Naast eendoordeel *Geweld naar anderen* ook:

- Zelfdestructief gedrag
- Victimisatie
- Niet-gewelddadig crimineel gedrag

Zeden: Static / Stable

- Combinatietool statische en dynamische risicofactoren voor seksueel delictgedrag
- Goede resultaten in Noord-Amerika
- Biedt aanknopingspunten voor behandeling
- Te gebruiken in combinatie met SPJ risicotaxatie en beschermende factoren

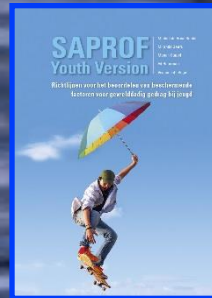
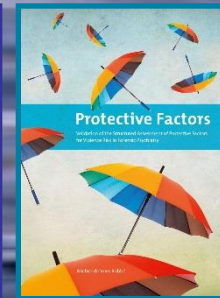
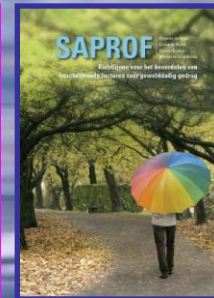
Take home

**Take
home message*

- Risicotaxatie: waardevol, specialistisch, tijdsintensief
- Goede instrumenten bieden:
  - Inzicht in persoon / geweld / recidive
  - Richtlijnen voor behandeling
- Instrument keuze op individu en situatie:
  - Risico- én Beschermende factoren!
  - Aanvullend voor subgroepen
  - Afhankelijk van doel en mogelijkheden

Meer informatie?

Michiel de Vries Robbé
mdevriesrobbe@hoevenkliniek.nl

www.saprof.com
www.hcr-20.com
www.gewelddadigevrouwen.nl
www.vanderhoevenkliniek.nl

Risicotaxatie

Wat?

Het beoordelen van het risico van ernstig delictgedrag (geweld/seksueel)

Waarom?

Voorkomen van recidive, bieden van richtlijnen voor behandeling, beschermen van rechten persoon, structureren van discussie

Waar?

Forensische psychiatrie, algemene psychiatrie, verslavingszorg, Pro justitia, gevangeniswezen, reclassering, jeugdinstituten, etc.

Risicotaxatie

- Wie?** Doelgroep van betreffende instrument
- Wanneer?** Een risico inschatting vereist of gewenst is
Bijv.: noodzaak internering, verlofaanvragen, behandelerevaluaties, fasering vrijheden
- Welke context?** Voor de situatie waarvoor de risico inschatting gewenst/vereist is
- Hoe?** Gestructureerd professioneel oordeel
meest bruikbaar en diepgang,
verschillende instrumenten

Casus Rob: HCR-20^{V3} + SAPROF

Casus Rob

- Patiënt (leeftijd 44), borderline psst, PCL-R = 24
- Levensgeschiedenis:
  - Bang/onzeker als kind, twijfelachtig opvoedklimaat
  - Verslavingsproblemen en crimineel gedrag sinds puberteit
  - Ontmoet vriendin op 28e, krijgen twee kinderen
  - Heeft wisselend werk, weinig sociaal netwerk
  - Vrijwillige behandeling verslavingsproblematiek mislukt
  - Pleegt eenmaal gewapende overval - maand HvB
  - Veel ruzie thuis, soms fysiek agressief

Casus Rob

In 2013:

- Vriendin gaat bij Rob weg met de kinderen
- Rob is heel boos en dreigt haar iets aan te doen
- Wordt opgepakt en uiteindelijk opgenomen met een RM wegens bedreiging en verslavingsproblematiek

In 2014:

- Behandeling gaat voorspoedig
- Na enkele maanden begeleid verlof, verloopt goed
- Rob half jaar clean
- Geen agressieve incidenten in behandeling

Casus Rob

- Voorstel: Onbegeleid verlof
- Teneinde de risico's tijdens onbegeleid verlof goed in te schatten wordt een risicotaxatie van geweld uitgevoerd

Eerste aanzet Screeningsmethodiek Risicotaxatie Geweld GGZ

Beslisboom

- = score Deels
 = score Ja

Casus Rob

Risicofactoren HCR-20^{V3}

Historische factoren

- **H1** **Geweld**
a. Als kind
 b. Als adolescent
 c. Als volwassene
- **H2** **Overig antisociaal gedrag**
a. Als kind
 b. Als adolescent
 c. Als volwassene
- **H3** **Relaties**
a. Intieme relaties
 b. Niet-intieme relaties
- **H4** **Werk**
- **H5** **Middelengebruik**
- H6** **Ernstige psychische stoornis**
a. Psychotische stoornis
b. Stemmingsstoornis
c. Overig
- **H7** **Persoonlijkheidsstoornis**
 a. Antisociaal / psychopatisch
 b. Andere persoonlijkheidsstoornis
- **H8** **Traumatische ervaringen**
a. Victimisatie / trauma
 b. Ongunstige opvoedingssituatie
- H9** **Gewelddadige opvattingen**
- **H10** **Respons op behandeling of toezicht - Verleden**

Klinische factoren

- C1** **Inzicht**
 a. Stoornis
 b. Risico van gewelddadig gedrag
c. Noodzaak van behandeling
- C2** **Gewelddadige denkbelden of intenties**
- C3** **Symptomen van ernstige psychische stoornis**
a. Psychotische stoornis
b. Stemmingsstoornis
c. Overig
- C4** **Instabiliteit**
 a. Affectief
b. Gedragmatig
c. Cognitief
- C5** **Respons op behandeling of toezicht - Heden**
a. Behandeltrouw
b. Responsiviteit

Risicoanterings factoren

- R1** **Professionele ondersteuning en plannen**
- **R2** **Leefomstandigheden**
- **R3** **Persoonlijke steun**
- R4** **Respons op behandeling of toezicht - Toekomst**
 a. Behandeltrouw
b. Responsiviteit
- **R5** **Stress / coping**

- = score 1
 = score 2

Casus Rob

Beschermende factoren SAPROF

Interne factoren

1. Intelligentie
2. Hechte band in de kindertijd
3. Empathie
4. Coping
5. Zelfcontrole

Externe factoren

13. Netwerk
14. Intieme relatie
15. Hulpverlening
16. Woonsituatie
17. Toezicht

Motivationale factoren

6. Werk
7. Vrijtijdsbesteding
8. Financieel beheer
9. Motivatie voor behandeling
10. Houding tegenover autoriteit
11. Levensdoelen
12. Medicatie

Key factoren

- Motivatie voor behandeling
- Hulpverlening
- Toezicht

Doel factoren

- Coping
- Zelfcontrole
- Netwerk

Casus Rob

Risicoscenario's

1. Geweld vanuit crimineel motief (overvallen)

- Na ernstige en langdurige terugval in drugsverslaving
- Eerst niet-gewelddadig (drugs dealen, diefstal) later mogelijk met geweld (gewapende overvallen)

Ernstig geweld op lange termijn, niet acuut / niet waarschijnlijk tijdens onbegeleid verlof

2. Partnergeweld

- Specifiek risico: in context van complexe en instabiele intieme relatie
- Alcohol misbruik belangrijke risicoverhogende factor

Waarschijnlijk minder ernstig (bedreiging, duwen, slaan), maar vrij acuut mogelijk bij conflict/krenking in geval er een relatie is of ex-partner weer in beeld is. Tijdens onbegeleid verlof geen contact.

Casus Rob

Eendoordelen

Eendoordelen context Onbegeleid verlof

Geweld

- Laag
- Laag-Matig
- Matig
- Matig-hoog
- Hoog

Ernstig lichamelijk letsel

- Laag
- Laag-Matig
- Matig
- Matig-hoog
- Hoog

Acuut dreigend geweld

- Laag
- Laag-Matig
- Matig
- Matig-hoog
- Hoog

Risicofactoren

HCR / HKT

Beschermende factoren

SAPROF

Aanvullende richtlijnen

Specifieke
delicten
vb zeden:
Static-Stable

Specifieke
groepen
vb vrouwen:
FAM